

Ми спроможні слідувати принципам Хартії

[Професор Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, ректор Національного технічного університету "ХПІ"]
#5-6 от 16.03.2004 "Народи і держави мають, як ніколи раніше, усвідомити роль, яку університети будуть покликані зіграти в суспільстві, що змінюється і стає усе більш інтернаціональним", - сказано в Великій Хартії Університетів, що започаткувала Болонський процес. Зараз, коли цей процес, спрямований на формування Європейського простору вищої освіти, зближення її цілей, стандартів, моделей, охопив більшість європейських країн, і Україна має намір вступити до нього, ми повинні довести, що українські університети спроможні слідувати принципам Хартії.

Ми сьогодні впевнені в тому, що можемо аргументовано доводити - вся історія розвитку, шлях Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" у незалежній Україні, це шлях до вступу в Болонський процес, до інтеграції в європейський та світовий освітній простір. А сам Харківський політехнічний, відповідно до визначення Хартії, дійсно є "центром культури, знання і досліджень", якими є справжні університети. Історія Харківської політехніки з моменту її започаткування стала невід'ємною частиною науково-технічної, інтелектуальної, культурної історії України. З нею пов'язані імена лауреата Нобелівської премії Л.Д. Ландау, всесвітньо відомих вчених - академіків М.М. Бекетова, П.П. Будникова, А.К. Вальтера, А.М. Ляпунова, К.Д. Синельникова, В.А. Стеклова, Г.Ф. Проскури, В.І. Атрощенко, А.С. Бережного, а також засновника НТУ "ХПІ" й Київської політехніки В.Л. Кирпичова.

Вчені Харківського політехнічного відіграли провідну роль у зародженні української технічної науки в галузях механіки, теорії міцності, прикладної хімії, авіації, ядерної фізики та кріогеніки, електро- та теплоенергетики, тракторобудування, тепловозобудування тощо. А вихованці університету, їх уже понад 130 тисяч, визначали і визначатимуть технічну політику в Україні. 22 з них стали дійсними членами, член-кореспондентами Національної Академії наук України, більш як 100 - отримали Державні премії.

Університет, за Хартією, - "це автономний інститут в центрі суспільства. Він створює, оцінює і передає культуру за допомогою наукових досліджень і навчання. Щоб відповідати потребам суспільства, дослідження і навчання, університети повинні бути морально і інтелектуально незалежними від будь-якої політичної та економічної влади". Харківський політехнічний ефективно використовує для свого розвитку всі можливості, надані йому статусом національного вузу України. НТУ "ХПІ" сьогодні - це 23 факультети, 91 кафедра, Інститут танкових військ ім. Верховної Ради України, верстатострументальний технікум, науково-технічна бібліотека з фондом близько 2 млн. томів, міжгалузевий інститут підвищення кваліфікації кадрів, центр дистанційної освіти, центр новітніх інформаційних технологій, центр стратегічного планування, науково-дослідна частина, три науково-дослідних інститути. Працюють магістратура, аспірантура, докторантура, щороку співробітники університету захищають понад 50 кандидатських і докторських дисертацій. В НТУ "ХПІ" навчаються понад 22 тисячі студентів та 320 аспірантів, серед яких близько тисячі

- іноземці з 31 країни світу. Їх навчають 1700 викладачів, 160 з яких доктори наук і професори, а понад 800 - кандидати наук і доценти. Серед них 17 Заслужених діячів науки і техніки та Заслужених працівників вищої школи України, 8 лауреатів Державних премій, 3 академіки та член-кореспонденти НАН України, 26 академіків галузевих АН України. Університет має потужну матеріально-технічну базу. Його інфраструктура, що також є могутнім фактором формування фахівця, - це комплекс будинків і споруд загальною площею 306592 кв. метрів, яка є невід'ємною частиною центрального району міста. Університет це 38 навчальних корпусів, 6 із яких є державними пам'ятниками архітектури, найголовнішим з яких уже повернуто їх величне історичне обличчя. Це кращий серед технічних вузів України спортивний комплекс, спортивно-оздоровчі бази і Палац студентів. Триває постійне розширення й оновлення матеріальної бази університету. У 2003 році виконано робочий проект нового книгосховища, на будівництві якого планується вже нинішнього року виконати обсяг робіт у 2 млн. грн. Цього року буде відкрито новий сучасний видавничий комплекс НТУ "ХПІ". Триває реконструкція старовинних корпусів, наприклад, гуртожитку "Гігант", який є однією з пам'яток конструктивізму в нашому місті, навчальних корпусів - ровесників НТУ "ХПІ" з більш як столітньою історією.

Сьогодні НТУ "ХПІ" діє і розвивається, втілюючи в життя Концепцію розвитку університету як національного вузу до 2010 року, головні засади якої повністю відповідають принципам Болонської декларації 1999 року. Концепція передбачає в освітній галузі реалізацію моделі спеціаліста XXI століття з творчим гуманістичним інтелектуально-моральним імперативом, забезпечення світового рівня фундаментальної, інформаційної, правової, менеджерської, екологічної, гуманітарної підготовки.

Інноваційний шлях розвитку університету підтверджується створенням в НТУ "ХПІ" та успішною реалізацією концепцій гуманізації і гуманітаризації інженерної освіти, інноваційної моделі підготовки національної гуманітарно-технічної і управлінської еліти. Ми пишаємося тим, що, створюючи ці концепції, керувалися тими ж благородними принципами, що й творці MAGNA CHARTA UNIVERSITATUM: "Університети повинні давати майбутнім поколінням освіту і виховання, що навчають їх, а через них інших, поважати велику гармонію навколишнього середовища і самого життя".

Нова парадигма вищої освіти передбачає створення нового освітнього середовища, котре дозволяло б людині одержувати якісну освіту протягом усього життя (освіта дорослих), створення нових видів пізнавальної методології, новітніх засобів прискореного отримання та постійного оновлення знань, формування умов для підготовки громадян до життя та діяльності в умовах інформаційного суспільства. Враховуючи ці тенденції, університет за останні роки відкрив 35 нових спеціальностей, 7 нових кафедр, 5 нових факультетів, серед них німецький факультет, запроваджені навчальні курси англійською мовою. Послідовно здійснюється диверсифікація структури та обсягів підготовки фахівців відповідно до потреб особистості, регіону та держави в цілому. Запроваджено нові напрями та спеціальності, орієнтовані на підготовку фахівців за заочною формою навчання для інфраструктури ринкової економіки та на інформатизацію суспільства, а також підготовку фахівців, що є визначальними для науково-технічного прогресу (енергетика, металургія, хімічна

промисловість, інформатика тощо).

Об'єднавши ці засади розроблена в нашому університеті модель фахівця XXI століття, яка містить у собі певну сукупність бажаних рис і якостей його професіоналізму і особистості та включає фундаментальну, фахову, економічну, мовну, комп'ютерну, соціально-супільну підготовку та фізичне виховання.

На підставі моделі фахівця XXI століття в університеті розроблене нове покоління навчальних планів та графік навчального процесу. У них закладено струнку систему підготовки студентів до науково-дослідної роботи, а також основи реалізації принципу випереджальної освіти. До цих планів включено 319 дисциплін з вивчення високих технологій, 162 дисципліни з вивчення нових видів енергії та енергозберігаючих технологій, введено 222 міждисциплінарних курси.

Створено новий графік навчального процесу, який усуває вади попереднього графіку і зменшує аудиторне навантаження приблизно на 15 відсотків, крім того, має особливості, які будуть сприяти покращенню організації навчального процесу. Головне, що він передбачає: однаковий термін всіх семестрів, два модульні тижні в кожному семестрі, різдвяні канікули. Одним з найважливіших складових Болонської декларації є впровадження системи кредитів на зразок ECTS. В нашому університеті, починаючи з 1991 року, існує кредитно-модульна система оцінки знань, яка дозволяє наблизити підходи до організації навчального процесу згідно з цілями Болонської декларації.

Структура "бакалавр-магістр", як провідний тезис Болонської декларації, стала світовим стандартом і сприяє визнанню європейських ступенів в Європі і світі. В нашому університеті, починаючи з 1996 року, запроваджена багатоступенева підготовка фахівців за всіма формами навчання: денною, заочною, дистанційною. За заочною формою університет готує сьогодні молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів. Зараз на заочному факультеті навчається 3200 студентів. За останні роки відкрита підготовка фахівців за 15 спеціальностями, і тепер університет має змогу готувати за заочною формою навчання з 47 спеціальностей.

З початку 90-х років минулого століття університет займається проблемою впровадження дистанційного навчання і посідає провідні позиції у цьому напрямку в Україні.

Головною подією в цій галузі було створення в 2002 році Центру дистанційної освіти НТУ "ХПІ" (ЦДО), до складу якого увійшли нова лабораторія менеджменту дистанційної освіти та дві існуючі вже кілька років лабораторії: "Проблемна лабораторія дистанційного навчання" та "Лабораторія сучасних технологій в освіті". Створено сайт дистанційної освіти (<http://cdes.cde.ntu>), що має акумулювати в собі всі існуючі в університеті електронні навчальні ресурси і з часом перетворитися в університетський навчальний портал.

Розпочато реалізацію проекту "Вікно в світ" для дітей з обмеженими можливостями, підтримуваного Головним управлінням науки та освіти Харківської облдержадміністрації та Харківським обласним відділенням Українського фонду культури. НТУ "ХПІ" організував і провів понад 10 шкіл-семінарів з питань дистанційної освіти в 7 містах України.

НТУ "ХПІ" - один із засновників навчально-науково-виробничого комплексу "Академія дистанційної освіти". До їх числа входять Українська академія державного управління при

Президенті, Інститут засобів навчання Академії педагогічних наук України, підприємство "Парус-Україна" і два вузи - наш і Національний аерокосмічний університет "ХАІ".

Болонська декларація закликає до загальноєвропейської співпраці в забезпеченні якості освіти. Тому ректорат приділяє велику увагу вдосконаленню системи контролю якості підготовки фахівців як багатомірної концепції, котра охоплює всі види діяльності, такі як зміст навчальних програм, науково-методичне, інформаційне матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу.

Важливою складовою якісної підготовки фахівців є формування складу абітурієнтів. Ця проблема вирішується через систему довузівської підготовки. Університет розширив доступ молодих громадян до здобуття якісної освіти шляхом наближення навчання до місця проживання студентів, впровадження дистанційної форми навчання. Упорядкована мережа відокремлених структурних підрозділів, які функціонують у містах Ізюм, Балаклея, Полтава, Тростянець, Чернівці та в інших населених пунктах. Освітня діяльність здійснюється в 9 навчально-консультаційних центрах за заочною формою навчання відповідно до ліцензійного обсягу університету. Планується в 2004 році подальше розширення організації навчального процесу в інших містах України та ін.

На факультеті довузівської підготовки НТУ "ХПІ" навчається понад 2652 особи.

У цьому році крім існуючих філій підготовчих курсів у містах Артемівську, Павлограді, Стаханові були відкриті нові філії в Енергодарі, Лисичанську та Маріуполі.

В 2003 році в НТУ "ХПІ" активно працювали 5 елітарних шкіл. В поточному році було упорядковано роботу навчального комплексу університету. В результаті реорганізації був створений єдиний навчальний комплекс, який складають 11 секторів. До комплексу увійшли 185 навчальних закладів та організацій, в тому числі 148 середніх шкіл, 24 технікуми та коледжі, 8 училищ, 5 підприємств та організацій. Всі ці заходи дозволяють відібрати найбільш підготовлених абітурієнтів з усіх регіонів України.

"Викладання і дослідницька робота в університетах повинні бути нероздільні для того, щоб навчання в них відповідало потребам, що змінюються, запитам суспільства і досягненням у науковому знанні", - цей принцип, проголошений Хартією, протягом усієї історії університету був і залишається основоположним. Найновіші результати наукових досліджень негайно включаються в навчальні курси, стають надбанням нових поколінь фахівців.

Вчені НТУ "ХПІ" ведуть дослідження та виконують розробки за пріоритетними для України напрямками. Обсяг бюджетного фінансування 94 фундаментальних та прикладних проектів складає близько 4 млн. грн. За останні 3 роки в 11 разів зріс об'єм наукових досліджень за госпдоговірною тематикою.

В рамках бюджетного фінансування в університеті виконується значна кількість наукових робіт зі світовим рівнем, і виконавці цих робіт постійно запрошуються для участі в міжнародних проектах. Тільки в 2003 році НТУ "ХПІ" співпрацював за міжнародними програмами, проектами, грантами з провідними університетами 24 країн світу. В університеті виконувалися 28 міжнародних проектів за програмами ТЕМПУС-ТАСІС, Інко-КОПЕРНИКУС, ІНТАС та ін., 15 договорів з зарубіжними фірмами.

Поряд з досягненням висот науки фундаментальної науковцям НТУ "ХПІ" завжди було

властиве прагнення втілити результати розробок у реальне виробництво. Враховуючи свої значні можливості, університет поставив перед собою конкретні і дуже важливі завдання з участі в розбудові Харківського регіону. Він виступив з ініціативою і 19 травня 2000 року було підписано договір Харківської облдержадміністрації, Харківського відділення УСПП з НТУ "ХПІ" про впровадження досягнень науково-технічного прогресу в основних галузях регіону на 2000 - 2005 р.р. Стрижнем договору є комплексна програма співпраці НТУ "ХПІ" з більш як 100 провідними підприємствами й фірмами у розв'язанні пріоритетних проблем розвитку промисловості, економіки та соціальної сфери Харківщини. Ця програма схвалена Президентом, її виконання приносить користь не тільки нашому регіонові, а й Україні в цілому.

Ми вправі пишатися тим, що п'ятеро вчених НТУ "ХПІ" є авторами "Програми підвищення ефективності місцевого самоврядування на основі інтелектуального потенціалу Харкова", яка стала переможцем Всеукраїнського конкурсу, оголошеного Президентом, у категорії міст з населенням понад 1 млн. жителів.

Наукові розробки харківських політехніків затребувані не тільки в Україні, а й за кордоном. В 2003 році НТУ "ХПІ" демонстрував їх на виставках "Мессе Ганновер" (Німеччина), "Матеріалознавство та суміжні проблеми" (Індія), "Нові високі технології" (КНР), брав участь у 4 міжнародних виставках, які проводились в Україні. На виставці в Китаї підписано 13 протоколів-погоджень з 9 китайськими фірмами про спільне співробітництво за розробками, представленими на стенді університету.

Могутній науковий потенціал нашого університету дозволяє залучити до творчого процесу значну кількість наших студентів. В останні роки в науково-дослідній роботі приймають участь понад 3600 студентів, за їх участю опубліковано понад 320 статей, отримано 37 патентів, 420 студентів взяли участь у наукових конференціях. В навчальних планах усіх спеціальностей передбачена науково-дослідницька робота. Все це, безумовно, сприяє підвищенню якості навчання.

Для того, щоб навчання в університеті "відповідало потребам, що змінюються, запитам суспільства і досягненням у науковому знанні" (Хартія), має постійно зростати та оновлюватися професійна підготовка викладачів. Цій меті слугує внутрішньовузівська система підвищення кваліфікації викладачів, у якій щороку беруть участь понад 600 викладачів не лише НТУ "ХПІ", а й інших вузів Харкова, у яких наша система одержала належне визнання.

Для задоволення потреб студентів в навчальній літературі в університеті розроблена та виконується програма "Підручник". В її межах до 2005 року планується видання 112 підручників, 72 монографії, 364 навчальних посібники. Лише в 2003 році випущено близько 70 видань, більшість із яких - українською мовою.

Одним з найпріоритетніших напрямків діяльності нашого університету є використання й розвиток сучасних інформаційних технологій. Університет продовжує займати провідні позиції в Україні в плані розвитку та використання сучасних інформаційних технологій у своїй діяльності. Яскравим тому підтвердженням є одержання нашим університетом на минулорічній виставці "Сучасна освіта в Україні - 2002" Золотої медалі у номінації

"Інноваційні технології у навчанні".

Робота у цій галузі проводиться за такими основними напрямками, як оснащення університету комп'ютерною технікою, розвиток університетської комп'ютерної мережі, розробка прикладного програмного забезпечення для автоматизації управління навчальним процесом, впровадження дистанційної освіти.

У 2003 році на придбання комп'ютерної техніки університетським бюджетом витрачено 1 млн. грн., на які придбано 200 нових комп'ютерів, що на 20 відсотків перевищує показник 2002 року. У наступні роки ми прагнемо знайти можливість подвоїти відповідну статтю бюджету і поповнювати комп'ютерний парк не менш, як 300 комп'ютерами щорічно.

З метою модернізації університетської комп'ютерної мережі в 2002 та 2003 р.р. було прокладено близько 7 тисяч метрів волоконно-оптичного кабелю, яким з'єднано з центральним вузлом 7 університетських корпусів. Перехід на гігабітну технологію супроводжувався модернізацією обладнання центрального вузла університетської мережі. Загалом університетська мережа охоплює 26 корпусів і 5 гуртожитків.

Аналіз світового досвіду, його адаптація до вітчизняних умов, наші напрацювання дали можливість створити і успішно використовувати власну систему працевлаштування випускників НТУ "ХПІ". Основними її складовими є: вивчення потреб організацій, підприємств і установ в спеціалістах, яких готує університет; укладання прямих тристоронніх договорів (підприємство-студент-університет) на підготовку і працевлаштування, а також зміцнення інтеграційних зв'язків з галузевими міністерствами, обласною адміністрацією Харківського регіону, відомствами, підприємствами і установами, яка має на меті складання двосторонніх договорів - замовлень на підготовку спеціалістів.

Учбово-методичний відділ договірної і практичної підготовки спеціалістів має банк даних, що постійно оновлюється і модернізується, про потребу підприємств і організацій на ринку праці спеціалістів Харківського регіону, України та прикордонних областей. Таким чином, ми забезпечуємо щороку працевлаштування 95 відсотків випускників.

Суттєво поліпшує підготовку і працевлаштування спеціалістів вище згаданий договір про тривале співробітництво з 200 провідними промисловими підприємствами Харківського регіону.

Важливе значення для НТУ "ХПІ" має багаторічне співробітництво з закордонними партнерами, яке реалізується за прямими договорами. Сьогодні ми маємо їх із 64 вищими навчальними закладами та фірмами з 24 країн світу.

Серед найстаріших партнерів нашого вузу Магдебурзький (Німеччина), Клагенфуртський (Австрія) університети, співробітництво з якими принесло вагомі результати в навчальній, науковій, міжкультурній сферах. Магдебурзький університет великою мірою сприяв створенню і наступному становленню економічного факультету НТУ "ХПІ". Діє концепція спільної підготовки інженерів у галузі високих технологій у машинобудуванні, що передбачає одержання фундаментальної підготовки в НТУ "ХПІ" і завершення її в Магдебурзі.

Співробітництво з Клагенфуртським університетом включає щорічні мовні курси російської та німецької мов для студентів з обох вузів, спільні наукові дослідження з інформатики, високих технологій у машинобудуванні, лінгвістики. У створеному разом з австрійцями

Центрі інформаційних технологій виконано перший спільний проект з розробки програмного забезпечення на замовлення однієї з фірм - партнерів Клагенфуртського університету. Разом з вченими цього вузу та Німецьким товариством інформатики проведено вже дві Міжнародних конференції з інформаційних системних технологій та їх додатків - ISTA. Близько 10 років тому активного розвитку набуло співробітництво Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" з вузами і фірмами США. Плідна співпраця із Сант-Норберт коледжем (м. Де Пере, штат Вісконсін, США) дозволило виграти Грант Інформаційного Агентства США, на кошти якого в 1995 р. у НТУ "ХПІ" був заснований Американсько-Український бізнес-центр.

Протягом двох років НТУ "ХПІ" разом з Айовським університетом (штат Айова) брав участь у Програмі "Перепідготовка жінок-вчених для нових економічних умов в Україні". Програма повністю фінансувалась за рахунок гранту уряду США.

З 1992 року діє Договір про співробітництво між Центром інтегрованих процесів Інституту науки та технології (UMIST) Манчестерського університету (Великобританія) та НТУ "ХПІ", мета якого - впровадження технологій енергозбереження та скорочення забруднення навколишнього середовища. Цей договір здійснюється в рамках програми академічного співробітництва TALC, яка виконується за сприяння Британської Ради. За її підтримки створено Центр енергозберігаючих інтегрованих технологій.

Зараз в університеті реалізується 28 міжнародних проектів на загальну суму більш як 3 млн. євро, серед них 13 - освітніх та 15 науково-дослідних.

Дозволяє активізувати роботу усіх підрозділів університету з міжнародними програмами і фондами, а також у пошуку партнерів, постійно діючий координаційний центр Консорціуму вузів "ЄС-Україна", проект створення якого був профінансований ЄК.

Вся багатогранна діяльність колективу НТУ "ХПІ" спрямована на те, щоб університет був, за визначенням Хартії, "ідеальним місцем зустрічі викладачів, що здатні передавати свої знання і володіють необхідними засобами для їхнього удосконалювання за допомогою досліджень і інновацій, і студентів, що мають право, здатність і бажання збагатити свій розум цими знаннями".

В нашому університеті створені всі умови для гармонійного розвитку особистості студента. Ця діяльність координується Концепцією виховної роботи в НТУ "ХПІ", яка схвалена Радою ректорів регіону та управлінням освіти і науки обласної держадміністрації. Важливим елементом формування особистості є вивчення блоку гуманітарних дисциплін. У структурі університету діє національний центр гуманізації інженерної освіти, створена перша в технічному вузі України кафедра педагогіки і психології управління соціальними системами, у навчально-виховний процес впроваджено 19 оригінальних дисциплін цього циклу. Інтерес студентів до вивчення гуманітарних дисциплін обумовлюється високим науковим і педагогічним рівнем викладання, добрим методичним забезпеченням і великим об'ємом позааудиторної роботи. Лише в 2002-2003 навчальному році проведено понад 25 студентських наукових конференцій. Це, зокрема, "Велика народна трагедія. До 70-х роковин голодомору в Україні 1932 - 1933 років"; "Становлення України як правової держави"; "Григорій Сковорода і його почесне місце в українській культурі"; "Великі релігії

світу" "Культура Харкова XIX - XX століття"; "350-річчя Переяславської Ради"; "Постать Т.-Г. Шевченка в українській поезії" та ін.

Базою позааудиторної роботи кафедри етики, естетики та історії культури є Палац студентів, який має дві сценічних зали на 850 і 240 місць, кіностудія. Понад 1800 політехніків є учасниками 14 художніх колективів та студій. Кожен факультет має свою команду "веселих і кмітливих", збірна університету представлена в Слобожанській лізі і є призером XV Міжнародного фестивалю команд KBK "Ківін - 2004" в Сочі. Традиційні свята політехніків - "Посвячення в студенти", "Юморина", "Випускний бал", "Свято студентської родини" тощо - мають загальноміський статус.

В НТУ "ХПІ" склалася своя науково-педагогічна школа здорового способу життя та олімпійського виховання студентів. Цьому сприяє наявність сучасного, унікального за багатьма показниками, Спортивного комплексу, будівники якого відзначені Державною премією України в галузі архітектури і будівництва. Рішенням Кабінету Міністрів комплекс включений до числа баз олімпійської підготовки. Щоденно комплекс відвідують більш як 3 тисячі студентів, викладачів і співробітників. Визначальним вектором у цій галузі роботи університету є масовість спорту для студентів з урахуванням їх інтересів та запитів. Щороку в Спартакіаді університету з 21 виду спорту беруть участь понад 5 тисяч студентів.

В Універсіадах України 2001 і 2003 років НТУ "ХПІ" займав перші місця у найпрестижнішій групі вузів (з числом студентів понад 10 тисяч). Збірна команда університету з баскетболу успішно виступає у вищій лізі чоловічого чемпіонату України, завоювавши в 2003 році бронзові медалі. Харківські політехніки виступають за Україну в складі її олімпійської та збірних команд з різних видів спорту.

Такий рівень розвитку спорту дав змогу вперше в технічних вузах СНД відкрити в 1994 році в НТУ "ХПІ" спеціальність "Фізичне виховання" з сучасною спеціалізацією "Менеджмент та інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і рекреації". Тому сьогодні студентами і аспірантами університету є спортсмени, чиї імена відомі всьому світові. На останній Всесвітній універсіаді політехніки завоювали у складі збірної України дві золоті та одну бронзову медалі. Лише 2003 року на чемпіонатах і першостях світу, Європи і України вони вибороли 118 медалей.

Особливість навчального і виховного процесів в університеті полягає в тому, що їх центральною фігурою, основним суб'єктом є студент. Ми раді з того, що вона збігається з принципом Хартії: "Кожен університет повинен... забезпечувати захист свобод студентів..., влаштовувати умови, в яких вони розвивають свою культуру і навчаються". У вузі активно працюють студентський парламент, який бере участь у вдосконаленні навчального процесу та змісту освіти, і студентська рада, що вирішує проблеми побуту і дозвілля.

Понад 30 відсотків студентів живуть у 12 гуртожитках. Як свідчать результати щорічного огляду-конкурсу гуртожитків, спільна робота адміністрації та органів студентського самоуправління дала змогу зробити ряд студентських осель кращими в нашому місті. Про здоров'я студентів і викладачів піклується чудовий університетський центр первинної медичної допомоги та унікальний за своїми можливостями (ванне та фізіотерапевтичне відділення, діагностичний центр) санаторій-профілакторій на 100 стаціонарних місць.

Постійно дбає ректорат і про соціальний захист - щороку витрачається понад 640 тис. гривень на щомісячні доплати до стипендій категоріям малозабезпечених студентів, тим, що мають дітей, старостам груп та ін. Крім цього ректорат преміює студентів за активну участь у громадському житті університету, за високі показники в навчанні та надає матеріальну допомогу для лікування й оздоровлення. Студенти і співробітники НТУ "ХПІ" відпочивають у двох спортивно-оздоровчих таборах - у мальовничому куточку Харківської області і в Криму. Щороку цю можливість використовують близько 4 тисяч політехніків.

У гармонійній сукупності усіх цих факторів, форм і методів роботи - запорука успіхів колективу університету, що плекає нетлінні цінності гуманізму, освіти, наукового знання, культури, духовності. Щоб впевнено увійти в простір Європейської вищої освіти, ми будемо, як і досі, наполегливо усувати перешкоди на шляху мобільності наших студентів і викладачів, вдосконалювати і зміцнювати запроваджені в університеті з 1991 року кредитно-модульну систему оцінки знань та в 1996-му - структуру "бакалавр - магістр". Продовжимо розвиток міжнародного співробітництва, підвищення конкурентоспроможності на європейському ринку освіти й наукових досліджень, зміцнення й збагачення матеріальної та лабораторної бази. З метою посилення автономії університету будемо ширше й ефективніше використовувати свої права в освітній діяльності, в соціальному, культурному та економічному розвитку. Визначивши пріоритети, ми прагнемо й далі працювати в ім'я суспільного прогресу як нашої країни, так і Європи і світу в цілому.